

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 38-39 (7015-7018)

1999 йил 10 ноябрь, чоршанба

Сотувда эркин нархда

МЕНИНГ КАТТА БОБОМ

Менинг исми Шохдил. Бу исми менга аяжоним кўйганлар. Исминини мазмунини сўраганимда аяжоним:

-Кўнглинг ҳаминша кучли, ситилмас бўлсин деб кўйганман бу исми, дейдилар.

Мен жуда қизиқувчан боламан. Ҳамма воқсаларни ёки нарсаларни сирини билгим келади. Аяжоним бўлса, бунча маҳмадона бўлмасанг-а, деб сўйиб қўйдилар.

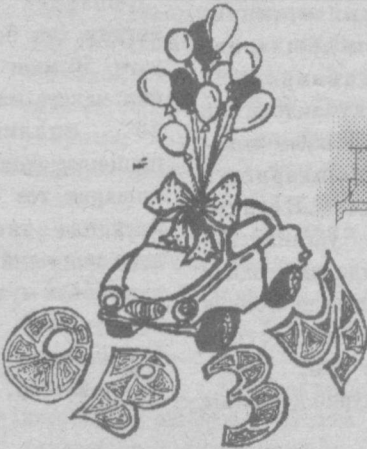
Анчадан буён телевизорда, радиога, кўчаларда сайлов деган сўзни кўп эшитадиган бўлиб қолдим. Бу сўзнинг мазмунини жуда билгим келди ва яна аяжонимдан сўрадим. Шунда аям менга сайловнинг нима эканлигини обдон тушунтирдилар. Мен энди сайлов нималигини яхши биламан. Хоҳласангиз савол бериб кўришингиз мумкин. Сайловнинг мазмунини тушунишга тушундимку-я, аммо менга алам қиладиган бир жойи бор-да. Сайловга овоз бериш учун менинг исим жуда кичкина. Эҳ, ҳозир 18 ёшда бўлганимда, мазза бўларди-да. Нега дейсизми?

Албатта, овоз берган бўлардим-да. Кимга дейсизми? Албатта, Ислом бобомга-да. Сизларни яна бир сирдан хабардор этмоқчиман. Мен баъзан-баъзан шеърлар ёзиб тураман. Қизиқсангиз, марҳамат, шеъримни ўқиб кўринг:

Ислом бобом, жон бобом,
Бизга меҳрибон бобом.
Халқимизни тинч қилган,
Катта, паҳлавон бобом.

Кўзимизнинг нурисиз,
Қалбимизнинг кўрисиз.
Боболар кўп дунёда,
Ҳаммасидан зўри -Сиз.

Шохдил АХМЕДОВ,
Боғчанинг катта гуруҳ
тарбияланувчиси.

ДУНЁ ЧЕМПИОНИ

Яқинда, она тили дарсида устозимиз Хулкар Олимбекова ўқувчилардан катта бўлганимизда ким эканлигимизни сўрадилар. Мен боғчадалик пайтларимда ҳаминша аям ўргатганларидек, боғча оналаримга таржимон бўламан, дея жавоб берардим. Чунки, у пайтлари Ўзбекистонимизда инглиз тилидан таржимонлар жуда ҳам кам эди...

Менинг ўзим эса кўпроқ спортта қизиқаман. Айниқса, чет элларда Ватанимизни доврўгини танитаётган чемпион - спортчиларга жуда ҳавас қиламан. Устозимнинг ким бўласан, деган саволларига "Машҳур спортчи бўламан",-дея

жавоб бердим.

Бир кун оиламиз билан телевизор кўриб ўтирганимизда, Артур Григорьян ҳақидаги кўрсатув намойиш этилди. Шунда ойижоним: "Қанийди ўғлим, сен ҳам мана шунга ўхшаб, машҳур инсон бўлсайдинг",- деб орзу қилдилар. Ушанда устозимга берган жавобимни эслаб, ичимда фахрланиб қўйдим. Мен катта бўлсам албатта, ойижоним орзу қилганларидек дунё чемпиони бўламан. Мени ҳам бир кун телевизорда бизнинг дунё чемпиони, деб кўрсатишганида, ойижоним мени кўриб бошлари кўкка етишини жуда-жуда хоҳлайман.

Жавоҳир НОРҚОБИЛОВ,
Тошкент шаҳридаги
17-лингвистик
гимназия
мактаби ўқувчиси.

"Тонг юлдузи" - МЕНИНГ ГАЗЕТАМ!

Дадам уйга кичик ҳажмдаги газета олиб келдилар. Унга Республика болалари ва ўсмирларининг газетаси деб ёзиб қўйилган экан. Қарасам, чиройли безатилган. Ўқисам, бири-биридан яхши мақолалар. Энг асосийси, унга менинг тенгдошларим муаллифлик қилишар экан. 8-синфда ўқиб туриб ўз газетам борлигини билмаган эканман. Дадамга айтсам, улар кулиб: "Ўқитувчиларинг обуна бўлишлар демайди-да",- дедилар. Ўз мактабда ўқиб юрган пайтда шу газета "Ленин учкуни" номи билан чоп этилар эди. Обуна мавсумида газета учун пул олиб келмасак, ўқитувчиларимиз дарсга қўйишмас эди. Бир хонадонда уч ўқувчи бўлса, ҳаммамиз шу газетга ёзилишга мажбур эдик. Совет Давлати ўз воқисини ўқувчилар онгига ўз газетаси билан сингдиришга устаси фаранг эди. Мана энди мустақил бўлдик. Ишга кирсак ёки ишдан бўшасак ўз тилимизда ариза ёзамиз. Ўрисчани билмаганимиз учун биров бизга саводсизсан деб масҳаралаб қараб турмайди. Ўз байроғимиз, ўз гербимиз, ўз пулимиз бор. Аммо, нега мактабингдагилар шу обуна мавсуми давом этаётган кунларда сизларни ўз газетангизга ёзилинг деб, керак бўлса мажбур қилишмайди-я. Ахир, газета ҳам

онгингизни оширади-ку. Сени аълочи қизим десам, ҳатто ўз газетангни ҳам билмас экансан-а, дедилар. Дадамнинг сўзини онам давом эттирдилар: "Тўрттала қизингиз ҳам ўз газета ва журналларига обуна бўлиш ҳақида лом-ним дейишмаяпти. Аммо, кеча кўшим шикоят қилиб қолди. Фарзанди 830 сўм беринг, "Тошкент оқшоми" газетасига обуна бўлар эканмиз, деб қўймаётган экан. Ахир, 5-6 синф ўқувчилари "Тошкент оқшоми"га ёзилиши керак, дейётган ўқитувчилари нега ўз газетангиз "Тонг юлдузи"ни ўқинглар, дейишмайди-я..." Шу кун оиламизда газета ва газетхонлик ҳақида кўп тортишувлар бўлди. Ҳар бир ўқувчи ўз газетасини ўқиши керак деган хулосага келинди. Мен биринчилар қатори сенга ёзилдим, азиз газетам! Йил давомида менинг ҳам хабар ва лавҳаларим саҳифаларингда чоп этилишидан умидворман.

Азиз тенгдошлар! Сиз ҳам бир-бирингиз билан танишмоқчи бўлсангиз ёки ўзингизни таништирмақ истасангиз "Тонг

юлдузи"ннгизга ёзилинг. Буниг учун кўп меҳнат ва вақт сарфламайсиз. Уйингизга яқин газета ва журналлар сотадиган дўкончага бориб, обуна пулини тўласангиз йил бўйи саккиз саҳифадан иборат (эҳтимол ўн олти саҳифа) "Тонг юлдузи" ҳар ҳафта сизни йўқлаб, хушxabар, ақли чархлайдиган мақола, тенгдошларингиз ижодидан намуналар билан ҳузурингизга ошиқади. Ношилинг, дўстлар!

Умида ҚУРБОНОВА,
Тошкент шаҳар, Юнусобод
туманидаги
258-мактаб ўқувчиси.

Кўнглингни

"ТОҒЛИК КУЁВ" ДЕК ПАҲЛАВОН БЎЛАМАН

Яқинда киночилар уйда янги кино кўрсатишди. 12 йил чет элга ишлашга кетаётган ота-она вазир ўғлини қашқадарёлик энасига топширишади ва: «Холмурод жуда нимжон. Чет элда ўлиб қолмасин тагин. Ўзингиз тарбиялайсиз-да уни», - дейишади. 12 йилдан кейин сафардан қайтган ота-она энаси билан пойтахтга келган ўғлини танишмай, «яхшимисиз ҳамқишлоқ», дея сўрашишади. Чунки, жуда гавдали, бақувват бўйигит ўша нимжон Холмурод эканлигига ақл бовар қилмасди. Кино жуда қизиқ экан. Кўриб кула-кула ичакларим узилди ва олдимга мақсад қилиб қўйдим. Энди, дадажон, менга қимматбаҳо кийим-кечак олиб берманг, уй соламан, тўй қиламан, деб ўзингизни қийнаманг. Балки, сигир-бузоқ олиб беринг, дейман. Қўй, қуён, товуқ, курка, хўрозлар боқаман. Сут-қатиққа тўйиб ўсиб, қўй ва қуён гўшти билан ҳатто қариндош уруғларимни ҳам боқаман, дейман. Ўғил бола учун ясан-тусан эмас, паҳлавон! Кўч хусн экан.

Азиз тенгдошлар! Сиз ҳам «Тоғлик куёв» бадий фильмининг кўринг. Албатта, мен каби хулоса чиқарасиз.

Иzzатилла АБДУЛЛАЕВ,
Тошкентдаги
273-мактаб ўқувчиси.

Агар йўлингиз тушиб, Шаҳрихон томонларга боргудек бўлсангиз, бир масканга кириб ўтинг. Савоб бўлади. Нега дейсизми?

Чунки у масканда меҳр юртининг дилбандлари улғаймоқда. Уларнинг бири ота-она дийдорига зор бўлса, яна бири нуқсонли туғилган ўғил-қизлар...

Шаҳрихон туманидаги Турдали Мирзааҳмедов номли 15-сон махсус ёрдамчи мактаб интернатига кириб борар эканман, кўнгли ярим сингилжонларимни икки қўлини кўксига қўйиб салом беришлари юрагимни тўлқинлантириб юборди.

Сингилжон! Ўша куни кўксингни тўлдириб турган дўмбоқ қўлчаларингни узоқ-узоқ ўнгим келди. "Кимнинг опаси экан?," - дея жовдираб турган мунчоқдек кўзларингни, бегуноҳлик нури уфуриб турган юзларингни, жамалак сочларингни меҳр-ла силагим келди. Мурод, Акмал, Нигора, Шоира, Толиб, Феруза, Муаззам, Гулнора... Исмлари кўнгли каби гўзал укажонларим! Менга пешвоз чиқиб кутиб олган интернат директори Солижон Сиддиқовни "Дадамиз" деб таништирдим. Мен эса ўша сонияда 234 нафар ўғил-қизи бор бўлган устоз олдида кўз ёшларимни яшира олмадим. Нега, билмадим. Ёлғиз билганим - сен етим эмассан! Чунки сенинг бошинг силагувчи, олгмиш саккиз нафар устоз тарбиячинг бор, яхши-ёмон кўнглида паноҳ бўлгувчи Шаҳрихондек азиз элинг бор.

Укажоним! Сенинг сафларингда Андижонимнинг турли туманлари Улуғнор, Бўз, Балиқчи, Шаҳрихон, Асакадан келган тенгдошларинг бор экан. Уларнинг барчаси илмга чанқоқ, тиришқоқ, келажакка умид-ла боқувчи ўғил-қизлар... Ихтирочи ижодкор ўғил-қизлар кўплигидан қувондим. Замонавий усулда қурилиб, таъмирлаш ишлари талаб даражасида бўлган ўқув хоналарини айланар эканман, у ердаги покизалик масканни янада файзли этган. Бу кўркамлик масканда фаёлийат кўрсатаётган устозларингни меҳнат ҳиссасидан бир

томчи холос экан. Ҳар бир ўқув хонасида жиҳозлар устозлар ва тенгдошларинг томонидан ардоқда. Масканда нафақат билим олиш, балки ҳунар ўрганишга катта эътибор берилган экан. Косибчилик, кулолчилик, дурадгорлик, ганчкорлик сирларини ўргатаётган Абдурахим Абдуқаюмов, Соибжон Ҳафизов, Хурсандбек Ҳожиматовдек қўли гул уста мураббийлар санъатига қойил қолмоқдан ўзга илож йўқ.

Автомобилларни қайта таъмирлаш устахонасида эса ажиб манзарани кўриб ҳайрон қолдим. Тушгача дарс соатларини тугатган еттинчи, саккизинчи синф тенгдошларинг машиналарни таъмирлашда устозларига астойдил кўмакдош. Ҳар бир фан тўғралакларига чинакам меҳр-ла ёндошган тенгдошларингга чинданам ҳавас қилдим. Негаки, чеварчилик сирларини ўрганаётган ўғил-қизлар учун алоҳида дастгоҳлар мавжуд. Ўзбекона безатилган хонада жажжи қизалоқларни устози Мақсудахон кўмагида тўн, дўши тепчиб ўтирганларини кўриб ҳайратим

ШАҲРИХОНДА БИР МАСКАН БОР...

янада оиди. Тарбиявий ишлар бўйича директор ўринбосари Ҳалимжон ака Ҳабибуллаев "Маънавият ва маърифат" хонасига бошлади. Юртбошимизнинг ҳар бир асарлари тартиб билан териб қўйилган. Масканда ўтказилган тадбирлар дафтарини варақладим... Мустақиллик байрами.. Устозлар байрами.. Тил байрами... Диафильм, кинофильмлар жамланган кутубхоналар... Видеотека эса интернатда бўлиб ўтган байрам шодиёналар эвазига бойиган. Тарихий манбаалар, қадимий идишлар, қазилмалардан топилган, кишини ўйга толдирувчи турли шаклдаги тошлар-худди музейларни эслатади. Мана қўлимда интернат тарихи битилган ноёб альбом... Унда шундай сатрлар бор:

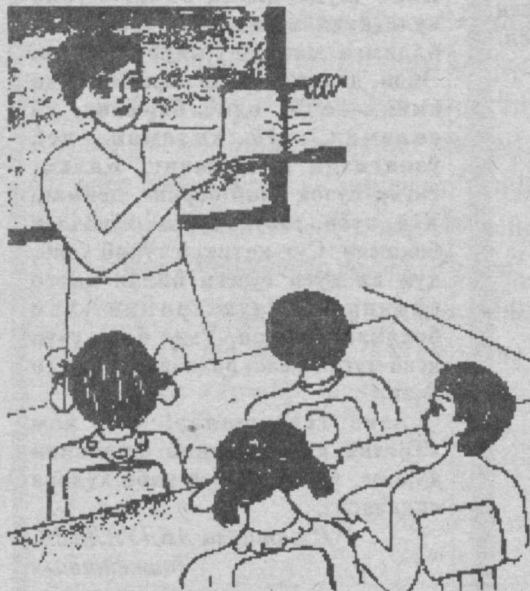
-Махсус мактаб интернати 1979 йил октябрь ойида ишга тушди. Интернатда илк бор иш бошланган чоғда ходимлар 30 кишидан иборат эди. Бу масканга ажойиб педагог, Халқ таълими аълочиси Турдали Мирзааҳмедов асос солган. Устоз ўз умрини маориф соҳасига бахшида этган жонкуяр инсон эди. Ҳамиша болаларни жону- дилидек севувчи Турдали ака ўз фарзандларини ҳам меҳрли, оқибатли қилиб вояга етказди. Фарзандлар ҳам отасидек эл- юрт қорига ярагувчи инсонлар бўлиб камол топди. Ўғиллари Низомжон ака Мирзааҳмедов бугунга келиб отаси номи билан юритилувчи масканнинг беиминнат ҳомийси. Ҳар бир тадбир байрамларда ўғил-қизларнинг қувончига қувонч қўшади. Ўқувчилар ҳам Низомжон акани интернат ҳовлисида кўрди дегунча қувониб кетишади. Бу йил ҳам

интернатни таъмирлаш ишларида 250 минг сўмдан ортиқ маблағ билан ёрдам берди. Ҳомийлар ҳақида сўз кетганда Шаҳрихон тумани хокими Муҳаммаджон ака Раззоқовнинг меҳнатлари ҳам бисёр. Болалардан ҳол-аҳвол сўраб, кўп бор йўқлаб тургувчи бу инсон Мустақиллик байрамга атаб болаларга байрам кийим-кечаклари, шахмат-шашка ва DAEWOO телевизорини тақдим этди. Туман "Соғлом авлод", "Қизил ярим ой" жамғармаси ҳам бундай савобли ишдан четда эмаслар. "Бешариқ" маҳалла фуқаролар йиғини ҳам болаларни кийим-кечаги учун 50 минг сўм пул ажратдилар. Бу йил махсус мактаб интернат ўзининг 20 йиллик тўйини кенг нишонламоқда. Интернатда тарбиявий ишлари тез ўнгилашсини сабаби-масканда таълим бераётганларнинг деярлиси олий маълумотга эга бўлган тажрибали муаллимлардир. Юлдузхон Тургунова, Эркиной Орипова, Муҳсинжон Мамажоновдек муаллимлар, Гулбаҳор Ҳожиева,

Иссиқхона ташкил этиб, гуллар ўстириш. Улуғ ниятлар йўлида тўлдирилаётган альбомда ҳали режадаги ишлар бисёр. Ҳамжихатлик бор жамоада эса бундай ниятлар албатта амалга ошади. Интернатдан қайтар чоғимда бир ширали куй эшитилди. Ўқувчилар "дадаси"нинг айтишича, мусиқа раҳбари Ғанижон Раимжонов ўқувчиларни масканнинг 20 йиллик шодиёнасига тайёрлаётган экан. Интернат дарвозаси томон борар эканман, ўғил-қизларнинг "хайр" дея қўл силкиб қолишлари кўз ўнгимда. Яна ортга боқаман. Сонсиз мурғак нигоҳлар аста пичирлашади. "Опажон, яна келинг. Янаги келишингизда... ни олиб келинг..." Сўзсиз қоламан. Лекин юрагим қандайдир ҳисдан голиб. Ўқсик қалбларни, бу ногирон дилларни суягувчи, таянгувчи меҳрлари тоғдек буюк устозлари, кун-тун демай ҳамиша бирга тарбиячи-энагалар! Энг асосийси - уларни ёлғизлатиб қўймайдиган Ўзбек деган доврўғли Ватани бор...

Юлдузмас тунда ҳам соласиз қулоқ,
Хаттоки, азобли нолаларига.
Юракдан, тилдан берасиз савоб,
Сиз меҳр юртининг болаларига.
Бирингиз отасиз, бирингиз она,
Сиз умар таскани, дил овуғчони.
Кўзларига боқиб йиғлайсиз яна,
Митти юракларда етимлик доғи.
Уларни етаклаб юради кўеи,
Йиқилса турғузиб қўяди замин,
Улар кўзларида мунгли мингта тош,
Ортгандайин гўё, дунёнинг гамили.
У сизни болангиз юракчасида,
Йиғлашиб оқади ўзбекона ор.
Билурдек покиза кўнглингизда,
Совлаиб, сингган Шаҳрихонни бор.
У сизни болангиз, қалби чирқираб,
Йўқотган вужудни сизлардан топган.
У сизни нолагиз, ёши тириқираб,
Болалик болдан барақатроқ чопган.
Мурғак юрагига ҳасад бегона,
Хатто, ет дўстга ҳам бир жону бир тан.
Уларнинг қалбида Ватан ягона,
Уларни ёлғизлаб қўймайди Ватан!!!
Нилуфар ДАВИДОВА.

Бундан 150 йил муқаддам Америкада яшаган Семуэл ва Менси Эдисонлар оиласида бир ўғил дунёга келди. Улар фарзандига Томас деб исм қўйдилар. Бахтга қарши Томас жуда касалмайд бола бўлиб чиқди. У тез-тез касалга чалиниб турар, шу боис ота-онаси доим ҳаста эдилар. Томас шунчалик нимжон эдики, то саккиз ёшига қадар мактабга ҳам бора олмади. Бу ҳам етмагандай, унинг қулоғи ҳам оғирлаша бошлади. Бироқ, Томас Эдисон узоқ - саксон тўрт ёш умр кўрди ва дунёнинг энг машҳур кишиларидан бири сифатида оламдан ўтди.

У вақтларда телевизор, телефон, магнитофон ҳам, ҳатто электр лампочкаси ҳам йўқ эди.

Кичкина Том жуда сивчов эди. У ҳамма нарсага қизиқар, “қушлар нега учад?”, “осмон нега зангори?”, “олов қандай ёнади?” сингари саволлари билан ўқитувчиларини хит қилиб юборганди. Ўқитувчилар дарсларда жимгина ўтирадиган, мўмин қобил болаларни ёқтиришарди. Томнинг онаси ўғлини мактабдан чиқариб олди. Ва ўзи ўқита бошлади. Берган саволларига онасидан қониқарли жавоб ололмаган ҳолларда Томнинг ўзи тадқиқ ишига киришиб кетарди. Бир куни Том бир дўсти устида тажриба ўтказиб кўрди. Дўсти сувга ташлаганида пуфакчалар пайдо бўладиган седдер хабдорсини ичарди. Бу доридан кўп еса дўсти сувда балон сингари суза оладими, йўқми, деб Том ўшанда ўртоғига анчагина хабдори едириб қўйди.

Яна бир сафар у жўжа очирмоқчи бўлиб роз тухумларини тагига босиб ухлаганди. Хуллас, Том тиниб-тинчимас, турли тажрибалар қилиб кўрарди.

У, айниқса, кимёвий тажрибалар ўтказишни хуш кўрарди.

12 ёшга тўлгач Том ишлаш бошлади. Томларнинг уйи Порт Хуронда жойлашганди. Бу ердан Дедройт шаҳригача поездда бориларди. Том поездда йўловчиларга газета сотувчи бўлиб ишлаш бошлади. Том фақат газета сотиш билан чекланиб қолмасди. У ширинликлар, ҳар хил ичимликлар билан

Тарих яратган кишилар

ТОМАС ЭДИСОН

бирга ота-онасининг боғида етиштирилган сабзавотларни ҳам сотарди. У ҳатто ўзининг шахсий газетчасини ҳам чоп эттиришга муваффақ бўлди. Бу газетача энг муҳим янгиликлар, турли-туман олди-қочдилар билан тўла эди. Том тушлик вақтида Дитройтнинг халқ кутубхонасига чопарди. Бу ерда китоблар кўп бўлиб, Том уларнинг ҳаммасини ўқиб чиққиси келарди. У ўзининг “тиши ўтмайдиған” китобларни ҳам мутоала қилишга бел боғлаганди.

Поездда бораркан, сал бўш қолди дегунча кимёвий тажриба ўтказишга тушиб кетарди. Кондуктор вагонининг юк бўлимида унга тажрибахона қилиб олишига рухсат берди. Том кимёвий моддалар солинган шишаларга биров теғмаслиги учун уларга “захар” деб ёзилган қоғоз ёпиштириб қўйди. Бир куни ишнинг пачаваси чиқди. Тажриба нотўғри ўтказилганлиги

Балиқчи балиқни тирик сақлаш учун ўз қайиғининг тубида тешиги бўлган бўлак ажратган. Агар қайиқни сувга туширса қайиқ чўкиб кетмасдими?

оқибатида вагонда портлаш юз берди ва юкхона ёниб кетди. Кондукторнинг жаҳли чиқиб Томнинг бугун ашқал-дашқалини ташқарига улоқтирди. Бироқ ҳамма темирйўлчилар бирдай баджаҳл эмасди. Том темирйўл бекатида газеталарни тахлаётган эди. Тўсатдан бир бўш вагон орқага юриб кетди. Сал нарироқда бекат бошлигининг кичкина ўғли темирйўл устида ўйнаб ўтирган эди. Ўйинга берилиб кетган бола устига бостириб келаятган вагонни кўрмай қолди.

Том жон-жаҳди билан ўзини шу томонга отди-ю, болани қутқариб қолди. Бекат бошлиғи Томдан беҳад миннатдор бўлди. “Бу яхшилигинг учун қандай мукофот истайсан?”, - деб сўради. Шунда 15 ёшлик Том “Менга телеграф машинасида ишлашни ўргатсангиз”, деб сўраганди.

У вақтларда узоқ масофаларга хабар юборишнинг энг тез усули

телеграф эди. Электр симининг бир томонида телеграф машинасини чиқиллатиб хабар юборсангиз, бир неча километр узоқда симнинг иккинчи учидан бу хабарни кимдир қабул қилиб олиши мумкин эди. Хабар чизик, нуқталардан иборат Морзе алифбосида жўнатиларди. Бугун АҚШ бўйлаб у ёқдан бу ёққа телеграф симлари тўрдай тортилган эди. Шундай қилиб Том телеграф орқали хабар юборишни беи қўлдай билиб олди.

Том 16 ёшга тўлганида телеграф оператори касбини тўла эгаллаб олганди. Гарчи унинг қулоғи ҳамон оғир бўлса-да, телеграф машинасининг чиққиллашини яхши ажрата оларди. У темирйўлда ишлашдан воз кечиб, телеграфчи бўлиб ишлаш бошлади. Том олти йил давомида у шаҳардан бу шаҳарга хабар жўнатиш билан тирикчилик қилди. У ишчан ва чаққон ходим бўлиб, ўз ишини яхши кўрарди. Бироқ унинг фикри-зикри ҳамон тажриба ўтказишда эди. Том янада тезроқ, яхшироқ ишлайдиган телеграф машинаси яратиш устида бош қотира бошлади. Бундан ташқари у электрон каламуш қонқонини, Америка сиёсатчиларининг овоз беришида қўлланиладиган ҳисоб машинасини кашф этди.

Бироқ бу ихтироларга харидор топилмади. Шундай бўлишига қарамай, Том ўз йўлидан қайтмади. У инсонларнинг оғирини енгил қиладиган, ҳақиқатдан ҳам жуда зарур бўлган нарсаларни

яратишга ишончи комил эди. АҚШ бўйлаб телеграф оператори бўлиб ишлаш унинг меъдасига тегди. У турли машиналар ихтиро қиладиган кашфиётчи бўлишни жуда-

Воронканинг учини оғизга олиб, шам алангасини пуфланг. Аланга воронка томонга оғади. Бу ҳодисани тушунтиринг.

жуда орзу қиларди. Кўп ўтмай, Том гарбининг Бирлашган телеграф компаниясига телеграф машиналарини янада яхшироқ, самаралироқ ишлатиш усулини таклиф қилди. Бу сафар унинг омади чопди. Компания унинг бу гоёси учун 40.000 доллар ҳақ тўлади. Том бу пулга Ньюарк яқинидан устахона очди. Шундан кейин у телеграф машинасини янада такомиллаштириш устида беш йил бош қотирди.

(Давоми бор)

Инглизчадан тенг-дошингиз Малика ШАРИПОВА ўзбекчалаштирди.

Бутилкани оғдирмасдан туриб ундан сувни қандай қилиб қуйиб олиш мумкин?

Том АҚШ ва Канада чегаралари тутаниб кетган жойларда ўсиб-улғайди. У замонларда ҳаёт жуда бошқача эди. Ҳинду қабилалари Американинг Буюк дашти бўйлаб изғиб юрар, пахта далаларида бўлса қора танли қуллар ишлар эди. Олимлар электр нима эканлигини билишса-да, уни амалий турмушда, одамлар эҳтиёжи учун ишлатиш тўғрисида ҳеч ким бош қотириб кўрмаганди.

Мен Саодат Хўжаева 141-мактабнинг 11-синф ўқувчисиман. Бундан икки йил аввал, тўғаракка қатнашганимга бир ярим йил ўтар-ўтмас ўқувчиларнинг 6-республика слётида қатнашиб, фахрли ўринни олишга муваффақ бўлгандим. Ана шундан кейин радио, телевидение, журнал, газеталарда бир қатор шеърларим чиққанида роса суюнгандим...

Бу тўғарак она тили ва адабиёт фанини чуқур ўзлаштиришимга ҳам таъсир қилипти. Масалан, шу фан бўйича бўлиб ўтган фан олимпиадаларида мана икки йилдирки, шаҳримизда муваффақиятли ўринларни олиб келяман. Келажак орзум: филолог ёки журналист бўлиш.

Яқиндагина "Камолот" ёшлар жамғармаси ҳамда Ёзувчилар уюшмаси ҳамкорлигида "Мирзо Улуғбек" номли боғда мушоира кечаси бўлиб ўтди. Андижонча тантилик, хушчақчақлик билан кечани халқ шоири Муҳаммад Юсуф олиб борган бўлсалар, аёлларига хос нафосат, гўзаллик ила Шарифа Салимова, Матлубахон Бўтаева каби шоиралар унга янада файз киритдилар.

Мана менинг ўшанда айтган шеърим...

КУЗ ЁМҒИРИ

Деразамни оҳиста чертиб,
Ёғаётир кузнинг ёмғири.

Келганидан у хабар бериб,
Мени чорлар ташқари сари.

Эрта тонгдан боқаман ҳар ён,
Атроф сокин, кузга хос
нуфуз.

Нам йўлларни қоплаган
хазон,
Шу барчаси кузакка хос ҳис...

Ерлардаги дарахтларнинг ҳам,
Тўкилгандир бунда барглари.
Олтин тусда ловуллар бу дам,
Барглар қуёш парчаси каби...

Деразамни оҳиста чертиб,
Ёғаётир кузнинг ёмғири.
Келганидан у дарак бериб,
Мени чорлар ташқари сари...

МЕНИНГ МАКТАБИМ

Инсон ҳаётининг энг беғубор, нурли онлари она мактаби кучоғида ўтади. Синфдошлар ўринни ҳам ҳеч ким босолмайди.

Бу йил мактабни битирганимга 25 йил бўлди. Давлат иши, оила, фарзандларимдан ортиб мактабимга бормаганимга ҳам неча ўн йиллар бўлиб кетди. Яқинда директорни Саодат она Муҳиддинова ва ўқитувчилар таклифига кўра мактабимга ташриф буюрдим ва катта тантана устидан чиқдим.

Шоир Икром Отамурод, "Туркистон-пресс" ахборот бўлими мудири Азим Абдумажидовлар гўзал шеърлар ўқидилар.

Акром Жалолов, Бобур Сулаймонов, Фотима-Зухра Эгамохуновалар ижро этган сахна асарлари ва шеърлар барчага манзур бўлди.

Тошкент шаҳар Шайхонтохур тумани "Болалар ва ўсмирлар ижодиёт маркази"да бир қанча касб-ҳунар тўғараклари қатори "Ёш қаламкаш"лар гуруҳи ҳам мавжуд. Унда адабиётга ҳавасманд бўлган, ифодали ўқиш, маҳорат билан сўзларни туб мазмун-моҳиятига ета олиб сўзлашишга интилан ижодкор ўқувчилар жамула-жамдир.

Келинг, бу ҳақда ижодкор тенгдошларингизнинг ўзларидан билиб олинг

БИЗНИНГ ТЎҒАРАК

БУЛУТ БИЛАН СУҲБАТ

Танишиб кўяйлик Исмиим Азим, мени эркалаб Азимтой деб ҳам атайдилар. Чунки оиламизда энг кенжаси ўзимман.

Мен кўпинча осмонга қараб ҳаёл суришни ёқтираман. Ҳеч ким қалал бермаса бўлгани. Айниқса, оппоқ-оппоқ булутчалар пага-пага бўлиб сузиб юришдан бўлса борми... Худди уларни устидан учиб юргандек ҳис қиламан ўзимни. Бу кўпинча ёз, тўғри баҳор ойларида ҳам бўлади-ю, лекин кузда авзойи ўтаради. Булутлар баъзан қорайиб, янглоқи бўлиб борилади. Ана шунисидан айниқса кузда тўғри тураман-ди. Нега дейсизки, бу ҳамини аён-ку! Не ҳасратда бутун йил ҳосил етиштирсак, ана-мана йиғиб оламиз, дейилганда булут йиғдаб берса, бу қандок гап бўлди?

Балки бу чаққон-чаққон ҳаракат қилиб қолинглар, дейилган ишорадир, лекин бунувтойнинг шу қилиги нобопроқда, деб ўйнайман. Шу ҳақда ўзимча бир шеър қоралагандим.

Дарахт янроқларини силкитиб,

Кузги совиқ намоларга тазар.

Қуёш юзин тўсмоқчи бўлиб,

Қора булут бостириб келар.

Шошмагин сен эй, қора булут,

Тўкма фақат шу фурсат куз ёш.

Теграмизда чаноклар каби

Қулиб турсин мунаввар қуёш

Дала, боғда ҳали ҳосил мўл,

Ҳиёл эрта тўкмоқча кўз ёш.

Ота юнгим ҳосил уяди,

Унга бўлгин мадждор, йўлдош...

Азимжон ЭШОНЖОНОВ,

6-синф ўқувчиси.

Севимли мактабим ҳамон ўзгармаган. Ташкил топганига 31 йил бўлган бўлса ҳам, ҳусн-таровати, файзини сақлаб қолганига сеvindим. Ҳозир ҳам бошланғич синф ўқувчилари мактабда уй шиппагини кияр эканлар. Ҳамма ёқ озода, ранго-ранг гуллар. Ҳамон турли деворий газеталар. Мактабда Собир Раҳимовга атаб музей ташкил қилинибди.

Мени 2 воқеа суюнтирди. Бири - шу мактаб ўқитувчиси Фароғат Маҳмудова учун бу йил қувончу

шодликларга бой бўлибди. Фароғатхон Собир Раҳимов туманидаги энг намунали, ташаббускор, ижодкор ўқитувчи деб топилиб, унга ҳокимият томонидан 3 хонали уй берилибди. Шу тумандаги мебел ишлаб чиқариш бирлашмаси эса янги уйга янги мебеллар туркумини совға қилибди. ХТВ томонидан эса Халқ маорифи аълочиси унвони берилибди. "Фароғатхон, янги уй, мебеллар ва унвон сизга муборак" дегим келди

ОНА ТАБИАТГА БЎЛАЙЛИК МАДАД

Биз она табиат ҳақида гапирар эканмиз, энг биринчи навбатда унинг қанчалик озода эканлигига эътибор беришимиз керак. Чунки, биз шу табиатдан нафас оламиз, шу муҳитдамиз. Унинг қанчалик тоза ёки ифлослиги бизларга боғлиқ.

Кўпгина ҳолларда мен бир нарсани кўриб жуда хурсанд бўламан. Баъзи жамоат жойларида ободонлаштиришга жуда катта бел боғланган. Айниқса, биз яшайдиган "Оқлон" маҳалласи гулзору боғ десам арзийди. Лекин сал нарига чиқиб, кўп қаватли бинолар тушган жойни қарасангиз таъбингиз хиралашади. Атрофлари ёзда чанг, қишда лой... Тўғри, унда-бунда кўчатлар ўтказишгану, лекин баъзи бадхулқ тенгдошларимиз уларни риб-жланишига йўл қўймаган кўрилади, қуриб чўп ҳолида туради...

Ўзбегимизда азалдан озодалик, покизаликка жуда катта эътибор бериб келинади. Айниқса, сувни ифлослаш катта гуноҳ ҳисобланган. Ҳатто, бобом айтардилар мана шу олдимиздаги

"Катта ҳовуз"га кулча ноиларимизни оқизоқ қилиб ердик, деб. Минг афсуски, ана шундай ҳовузлар ўрнини ҳозир ахлат чиқиндилари эгаллаган. Бу чиқиндилардан чиқаётган ҳиддан эса турли юқумли касалликлар келиб чиқар экан.

Ўзбекистон республикаси конституциясининг XII боб, 55-моддасида шундай фикрлар билдирилган: "ер ости бойликлари, ўсимликлар, ҳайвонот дунёси давлат томонидан муҳофаза қилинади".

Буни энг аввало биз ўзимиз муҳофаза этишимиз лозим. Чунки шу табиат, шу муҳит, бу Ватаи **БАРЧАМИЗНИКИ!**

Ирода ОРИПОВА,
141-мактабнинг
10-синф ўқувчиси.

ҳамда қувончимни Сизларга - газетхонларга ҳам улашай дедим.

Иккинчиси - мактабда дутеҷи қизлар ансамбли ташкил қилинибди. Улар ижро этган қўшиқларни сел бўлиб тингладик.

Булар ҳаммаси эмас, агар тўғараklar, уларнинг ишлари, мактаб билан танишай десангиз - Сиз ҳам жонажон мактабимга ташриф буюринг, ўқувчилар ижоди, санъати билан танишинг. Сизларни Турсуной Мирҳамидова, Клара Ҳошимова, Мавлуда Бобохонова сингари фидойи устозлар меҳрла кутиб олишади.

Маҳмуда ВАЛИЕВА,
С. Раҳимов туманидаги
133-мактабнинг собиқ ўқувчиси.

Аслини олганда бу ой ўзининг аччиқ аёзлари ва ёғин-сочинлари билан кузини қишга улаб юборади. Мўтадил қавс ойида ер музлаб, далаларни қалин қор қоплаши керак. Шунинг учун ҳам халқимизда “ёз ёзлигини, қиш қишлигини қилгани маъқул”, деган гап бор. Бу ой рисоладагидек келган йилларда гарби-жанубий шамоллар кўпроқ эсади. Ҳарорат 4-5 даража атрофида совуқ бўлади. Манбаалар сўнги юз йилда 32 илқ, 22 совуқ, 46 мўтадил қавс ойи кечганлигини кўрсатади. Юнончи, 1948 йилда бу ойнинг 17 куни совуқлар билан, 10 кун қор билан кечган эди. Баъзи йиллар (сийрак учрайди) қавсда ҳам момақалдироқ кузатилади.

Халқ таомилидаги гапларнинг маъноси шуки, қавс кириши

билан ҳавонинг ҳарорати ва ер мағзидан кўтариловчи илиқ нафас кескин пасаяди. Кечалари кўлмак суви ва шудгор қилинган ерлар юзаси музлайди. Ҳаво очик кечалари ҳаммаёқ қор ёққандагидек қиров билан қопланади. Дарахтлардаги қолган барглари дув тўкилади. Дарё ва ариқлар суви ниҳоятда тиниб оқишда давом этади.

Қавс суви ўткир, яъни сингувчан бўлади. Шу сабабли боғбону деҳқонлар боғ ва тоқзорларни, шунингдек, қуруқ тупроқли ерлар шудгорини бу ойда албатта суғорадилар. Қавс сувига қонган тоқзорлар ёзги сув танқислиги пайтлари ҳадеганда чанқамайди, узуми тошғурага

айланмайди, салоғини йўқотмайди, шираси кўп бўлади. Дарахтлар меваси таранг, соғлом бўлади, кам тўкилади. Чунки қавс ва чилла суви зарарли ҳашоратларнинг қишлаб

қолаётган авлодлари, уруғларига, шунингдек, касаллик зарарларига қирон солади.

Сингувчан сув ток ва дарахтларнинг бир неча метр чуқурликдаги томирларига ҳам етиб боради. Бу нам ёз ойлари аста-секин юзага кўтарилади.

Чорвадор бу кезде қишлоқ билан боғлиқ қолган-қутган ишларини ниҳоясига етказиб, энг маъсулиятли синов мавсумига шайланади. Чунки шу ой тугаши билан ҳақиқий қишлоқ бошланади. “Қавс чиқини билан

тўқсон дохил бўлади” дейдилар. Бунинг маъноси шуки, Наврўзга қадар 90 кун қиш давом этади. Қоркўлчиликка ихтисослаштирилган хўжаликларнинг чорвадорлари. Умум яйлов кишилари бу қонуниятга айниқса қатъий амал қиладилар. “Тўқсон кирса, кунлар тўрғай одимчали узая боради”, дейдилар.

Ёзнинг кечилишига қараб, қишнинг, кузнинг ўтишини кузатиб баҳорнинг қандай келишини олдиндан каромат қилиш ҳам мана шундай ҳисоб-китоблар натижасидир.

Ёзнинг кечилишига қараб, қишнинг, кузнинг ўтишини кузатиб баҳорнинг қандай келишини олдиндан каромат қилиш ҳам мана шундай ҳисоб-китоблар натижасидир. Буни ҳар бир киши бемалол тажриба қилиб кўриши мумкин.

НОН

Илгари бўтқа нон ўрнини босган. Пиширалаётган бўтқа вақтида ўтдан олинмаганда у нонга айланган. Фавкулда пишиб қолган бу таом одамларга жуда ёқиб тушган. Нон ёпиш учун чўчкаёнғоқ ва ёнғоқ мағзини янчганлар - бу бошоқли ўтлар донидан тайёрланган. Уни тотиб кўргунга қадар давом этган. Шунга қарамай таниқли олим Иван Мичурин келгусида нон уни яна ёнғоқдан олинишини башорат қилган. Табиий, у ёнғоқдан мағзини жавдардан ва бугдойдан кўра тўйимлироқ эканини назарда тутган эди.

ОШ ТУЗИ

Туз бўлмаса ким ҳам дастурхонга яқин келади, дейсиз? Лекин ҳамма вақт ҳам шундай бўлган эмас. Масалан, Европаликлар ташриф буюргунга қадар америкалик хиндулар туз нима эканлигини билишмаган ва унинг ўрнига гаримдори истеъмол қилишган.

Папауслар денгиз сувида узоқ ивиган дарахт парчасини ёқиб, тузли кулдан тотилган. Африканинг айрим жойларида туз олтин билан тенг қадрланган. Хитойда эса пирожний шаклдаги туз пул ўрнида ишлатилган. СССРда пушти ва тўқ қизил рангли туз конлари бор. У қадимда тансиқ зиравор сифатида қадрланган.

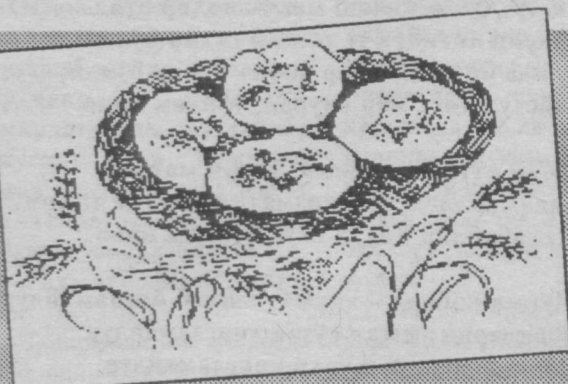
ЧОЙ

Мен қонни тозалайман. Овқатни яхши ҳазм қилдираман. Мия қувватини ошираман ва ранги руҳсорни очаман. Оғиз ҳидларини йўқотаман. Дастлаб пайдо бўлган жойим Хитой ва Ҳиндистондир. Маданий ҳолда ўстириладиган дарахтимнинг бўйи 2 метрдап ошмайди. Менинг асосий фойдаланиладиган қисмим барглариимдир. Барглариим бироз қоврилгач кўк чой ва қора чой нави билан фойдаланишга топширилади. Хитойда чой асосан, чуқур дарраларда экилади. Бундан ташқари, Хитой деҳқонлари чой учун энг яхши маҳаллий ўғит, деб ҳисоблайдилар. Шунинг учун ҳам, Хитой чойи фтор моддасига бойдир. Иккинчи тобу чойлар дарё ўзанларида экилади. Дарёлар тоғда шаршара ҳосил қилиб тушиб, лой ва тупроқларни оқизиб келади ва чой экиладиган ерларга ёйиб кетади. Япониянинг ҳам чой экиладиган жойлари фтор моддасига бойдир. Бундан ташқари, улар тутилган балиқларнинг бир қисмини майдалаб, ўғит ўрнида фойдаланадилар.

Баргимни қовуриб, дамлаб ичилганда, меъдага қувват беради ва пешоб ҳайдайди. Аммо, менинг бу хусусиятимдан кам фойдаланиб, фақат ташналикни йўқотадиган оддий ичимлик сифатида истеъмол қилинади.

Мен асаб ва меъдага фойда қиламан, сурги вазифасини бажараман, хурсандчилик пайдо қиламан ва ташналикни йўқотаман. Бундан ташқари бош оғриғини қолдираман. Меъда яллиғлигини тузатаман, қонни тозалайман ва юз рангини соф қиламан.

Шароб ва саримсоққизнинг нохуш ҳидини бартараф қиламан. Суякларга қувват бераман. Аммо, мендан кўп истеъмол қилинганда тишларни сарғайтираман, бироқ уларни қурт ейишдан сақлайман.

ШОКОЛАД

Шоколад “чокоатль” - “аччиқ сув” деб аталган ичимлик номидан келиб чиққан. У аччиқ бўлган - Мексиканинг қадимий аҳолиси - ацтеклар какао донини майдалаб, ванил ҳамда аччиқ гармдори аралаштиришган. Оғизда эриб кетадиган шоколад плиткиси “аччиқ сув”га ўхшамайди, албатта, шоколаднинг мазаси қовурилган какао дони, жўхори, асалнинг ширин шарбати ва ванилдан тайёрланган ичимликни эслатади. Маълум бўлишича, бундай ширинликни ацтеклар шоҳлар учун махсус тайёрлаб, тилла ликобчаларда тақдим этишган.

“НИМА УЧУН?” ЛАРИНГИЗГА “ШУНИНГ УЧУН”ЛАРИМИ!

Нима учун жундан ясалган ёки мўйнали кийим кийиладур? Шунинг учунки, танамиздан иссиқликни чиқармас. Ундай нарсалар танани совуқдан сақлайдур. Жун ва мўйнали кийимлар танани исита оладими? Йўқ, ўзлари танани исита олмас. Бори танани ҳаракатланувчи ила пайдо бўлган иссиқликни сақлар.

Нима учун ёз кунини оқ кийим кийилур? Шунинг учунки, улар иссиқ тута турган нарсалар бўлмаганликдан иссиқликни тортмас, қайтариб юборадур. Нима учун резинка ёмғирпўш, чарм камзул ёки калиш

кийган вақтимизда, қайси вақтда танамиз ёки оёқларимиз терлаб кетадир? Шунинг учунки, резинка, чарм пар ўтказмаганидан танамизнинг иссиқлигидан ҳосил бўлган парнинг чиқиб кетишига монеълик қиладур, мана шунинг учун резинка ёмғирпўш ёки калишни жуда керак бўлган вақтдагина кийиш керак.

Нима учун ҳўл кирлар орасида ухлаш, ҳўл кийим киймак хатарлидир? Шунинг учунки, ҳўл кирлар, бошқа ҳўл нарсалар қуриш вақтида танадан доим иссиқликни тортадир. Бунинг натижасида тананда иссиқлик табиий даражасидан камайдир.

Нима учун ичида гул ва бошқа ўсимликлар бўлган хонада ётиш хатарли бўлади? Шунинг учунки, ўсимликлар қуёш нури ила кислородни сочар ва ҳаводан углекислотани олади. Ҳолбуки, бунинг акси ўлароқ кечқурун ўсимликлар, гуллар нафас олган вақтда ичига киришга ярамай турган мазкур газни чиқарадир. Чечак ҳидларининг ҳам бу тўғрида фояд зарарлари бордир.

МЕН БУ
КИТОВНИ
ЎЗ СЕВМИБ
ЎЗ ИМДИМ

ЭЛ АРМОНИ

Ҳозир сенинг қанотинг боғлиқ,
Юрагинг доғлиқ...

Бу сатрлар деразасидан гулзор кўриниб турган тинч ва осуда хонада ёзилган эмас. Уни бутун вужуди калтақдан моматалоқ бўлган шоир, қуёш нурларидан бебаҳра ва гупроқларга зор, ватанига интизор, маҳлуқлар қўлида хор бўлган юраги хаста, дили шикаста махбус Усмон Носир ёзган.

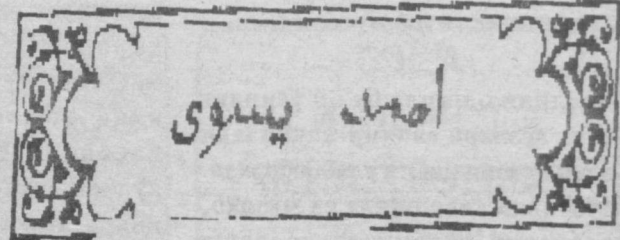
Наим Каримовнинг “Усмон Носирнинг сўнги кунлари” китобида ўзбек элининг навқирон асл фарзандлари ҳақидаги таъсирли ва тарихли ҳақиқатларни ўқир эканман, кўз кўриб кулоқ эшитмаган гаплар қачондир бўлганлигини ҳис этдим. Нега энди етти йиллик қамоқдан сўнг айбисиз айбдорни руҳий хаста ҳолида ҳам ватанига бермадилар. Ер юзидаги меҳр, инсонийлик деган тушунчалар наҳотки ўша даврларда тилга олинмаган бўлса. Шоирни қайси айби, қайси асарлари учун миллатчи, акси инқилобчи деб юзига тамға босдилар. Хўрликларда хор бўлган Усмон Носир каби Чўлпон, Фитрат, Абдулла Қодирий илдизини қирқишдан мақсад, ўзбек халқининг асл фарзандлари олов бўлиб

гуриллашидан, келажакда буюк сиймолар, даҳолар бўлишидан талвасага тушганлар. Ҳақиқат букилгани билан аммо сиймаслиги рост бўлди. Шоир ўзи ёзганидек, давр келиб элда юлдузнинг порлоқлиги янада аниқ кўринди. Шарқий Сибирининг серёмғир кунларида соатлаб очиқ жойга боғлаб қўйишгани, Ўзбекини икки оёғини совуқ олиш натижасида кесиб ташланганлигини. Совуқда 3-4 кунлаб яланғоч қилиб музхонага қамаб қўйишлари... Қандай қилиб тарихни унутсин? Хўрликлардан келган хўрлик бугун юртимизда тантана қилипти.

Юртбошимиз таъкидлаганидек “Мустақиллик мамлакатимиз аҳолисини билим доирасини кенгайтирди”.

Китобни ўқиб ёзувчи Пиримкул Қодиров айтган “Дунёда шундай тараққий этган мамлакатлар борки, уларда тарихий роман ёки фильмларда ёритилмаган тарихий сиймолар қолмаган. Ҳар бири тўғрисида бир нечтадан асарлар ёзилган. Биз эса, бу йўлда энди илк қадамларни қўймоқдамиз”, деган сатрларни такрорладим.

Маъмура МАДРАҲИМОВА.

حکمت

Ҳар субҳидам нидо келди кулоғимга,
Зикр айт, деди, зикрин айтиб юрдум мано,
Ишқсизларни кўрдум эрса йўлда қолди,
Ул сабабдин ишқ дўконин кўрдим мано.

Ўн биримда раҳмат дарё тўлуб тошти,
“Аллоҳ” дедим, шайтон мендин йироқ қотти,
Ҳойу ҳавас, мовуманлик турмай кўчти,
Ўн иккимда бу сирларни кўрдум мано.

Ўн учимда нафс, ҳавони қўлга олдим,
Нафс бошига юз минг бало қормаб солдим,
Такаббурни оёғ остида босиб олдим,
Ўн тўртумда туфроқ сифат бўлдим мано.

Ўн бешимда ҳуру ғилмон қаршу келди,
Бошини уруб, қўл қовнуруб, таъзим қилди,
Фирдавс отлиғ жаннатидин мазҳар келди,
Дийдор учун борчасини қўйдим мано.

Ўн олтимда борча арвоҳ улуш берди,
Ҳай-ҳай сизга муборак, деб одам келди,
Фарзандим, деб бўйином қучуб, кўнглум олди,
Ўн еттимда Туркистовда турдим мано.

Ўн саккизда чилган била шароб ичдим,
Зикрин айтиб, ичу тошим тоҳир бўлди,
Рўзи қилди, жаннат кезиб, хўрлар қучтим,
Ҳақ Мустафо жамолларин кўрдим мано.

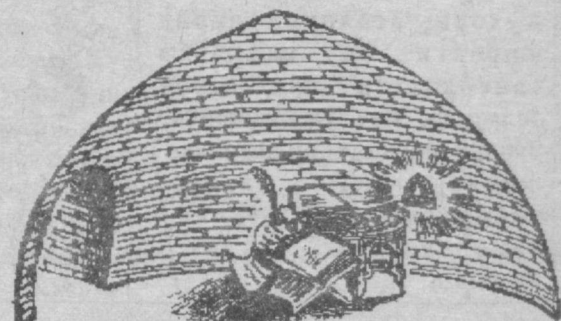
Ўн тўққузда етмиш мақом зоҳир бўлди,
Зикрин айтиб, ичу тошим тоҳир бўлди
Қойда борсам, Хизр бобом ҳозир бўлди,
Ғавс-ул-ғиёс май ичурди, тўйдим мано.

Ёшим етти йигирмага, ўтдим мақом,
Биҳамдиллоҳ, пир хизматин қилдим тамом,
Ул сабабдин Ҳаққа ёвуқ бўлдим мано.

Мўъмин эрмас - ҳикмат энгиб йиғламайдур,
Эранларни айтган сўзин тингламайду,
Оят, ҳадис, гўё Қуръон онгламайду,
Бул ривоят Арш устида кўрдим мано.

Ривоятни кўруб Ҳақ-ла, сўзлаштим мен,
Юз минг турлук малойякга юзлаштим мен,
Ул сабабдин Ҳақни сўзлаб, излаштим мен,
Жону дилим анга фидо қилдим мано.

Қул Хожа Аҳмад, ёшини етти йигирма бир,
На қилгайсен, гуноҳларинг тоғдин оғир,
Қиёмат кун газаб қилса, Раббим қодир,
Аё дўстлар, нечук жавоб айттум мано.

-Юринг опа, бир пас гаплашиб ўтирамиз,- деди Тожихон Умриниса холага.

-Раҳмат бошқа кирарман. Турғунбой ишдан келавермаётганига кўчага чиқувдим,- деди Умриниса хола ва у ҳам уйи томон юриб кетди.

Тожихон чанг бўлиб қолган кўйлагини қоқди-да, у ҳам уйга кирди. Мақсуд амакининг иситмалари қолмаётганини айтган эди, Тожихон ҳам унга қўшимча қилди.

-Иситмалари қолмаётганда, бўлмаса-ку, оёқларининг оғриганига унча парво қилмайдилар-а, шу кунларда Ортиқбой келсин-да. Ер юттур кимдир уни айнитди-да. Бўлмаса албатта бораман, деган эди-я. Сиз ана шу ўтинларни бостирманинг тагига олиб бориб қўйинг. Ҳавонинг феъли бузиқроқ турибди, қор ёғиб қолмаса бўлгани.

-Ёғса ёғсин, хола! Ўтган йили бу маҳалда икки марта қор ёққан эди.

Тожихон ичкарига, Қосим амаки ётган хонага кириб кетди. У осмонга қараб, кўзларини юмиб ётар эди. Тожихон гилам оламан, деб сақлаб юрган озгина пули бор эди, у ёққа югур, бу ёққа югур билан тугай деб қолди.

-Қаёқда юрибсан, хотиц,- деди пешонасига илиқ қўл теккач, хотини эканлигини билган Қосим амаки.

-Шу ерда эдим, Умриниса хола билан... Сизни сўрадилар.

Саломат бўлсин, дегандай бош қимирлатиб қўйди. Қуруқшаб қолган лабларини бир-икки маротаба қимирлатди ва тамшаниб, тупугини ютди. Тожихон сезгир эмасми, дарҳол дераза тоқчасида турган чойдан пиёлага қуйиб, хўплагди.

-Раҳмат! Мақсуджон қани?

-Ташқарида иш қияпти. Ҳаво сал пуркаб турибди, чақирайми?

Қосим амаки "керакмас" дегандай бош ирғади ва кўзини юмиб олди. У шу кунни тонг отгунча "Вой оёғим" лаб, ҳеч қандай уйку бермади.

ҚИШ ИЗҒИРИНИ

Кечқурун бошланган туман, ярим кечада тарқалди. Аммо эрталаб бирозгина қор ёғди. Буни кўрган Тожихон эридан ҳол сўради.

-Тузукмисиз?

-Ҳим-м...

-Қор ёғибди, энди Худо хоҳласа тузалиб кетасиз.

Тожихон ташқарига чиқиб, ҳовлининг қорини суғурди. Мақсудни уйғотмоқчи эди, у аллақачон ўрнидан туриб, китоб ўқиб ўтирган экан.

-Амаким яхшимилар?

-Ҳа, оёқларининг оғриги сал бўшашибди, шекилли, иситмалари тушдику, лекин

туни билан иситма ухлатмади. Қосим амаки соғлигида қаридим, оёғининг биттаси йўқ, деб бўш ўтирмасди. Гоҳ кетмонни кўтариб, дарахтларнинг тагини юмшатар, гоҳ пақирни кўтариб меваларнинг тўкилганини териб, кўчада ўйнаб юрган болаларга бўлиб берар, хуллас одамларга қилинадиган яхши ишларнинг кўпчилигини Қосим амаки қилар эди. Айниқса, у болаларни жуда севар эди. Шунинг учун ҳам маҳалланинг болалари Қосим амакини қасрда кўрсалар унинг ҳурматини жойига қўйиб, саломларини

аямасдилар.

Мана, бугун ҳам новуштани қилиб бўлишгунча олти киши келиб, амакини кўриб хол-аҳвол сўраб кетишди. У оддий одам, бирор ташкилотни бошлиғи ҳам эмас, бироқ ҳамма уни иззат қилади. Ҳурматини жойига қўяди. Чунки у одамларга қўлидан келган яхшилигини қилиб, меҳнатини аямаган...

Шу кунни хурсанд бўлиб ўтиришди. Кечқурун учқунлаётган қор эрта билан ер бетини қоплаб қолган эди. Мақсуд мактабга кетди. Тожихон амакига қараб уйда қолди. Орадан кўп ўтмай, амакининг синглиси Ханифа хола акасини кўргани келди. Тожихон озгина бодом олиб, сотиб келгани бозорга кетди. Чунки бугун шанба, эртага кўтармада Қосим амакининг қариндоши Мамадали ака ўлига тўй қилаётган ўша ерга бориш керак эди. Уйда Қосим амакига Ханифа хола қараб қолди.

Мақсуд иккинчи дарсга кирган эди. Она тилидан ёзма иш бўлди. У ҳаммадан олдин ёзиб бўлиб ўтирган эди. Ўқитувчи Асрорхон Асқаров:

-Нега ёзмай ўтирибсан, Мақсуджон?- дея сўради.

-Ёзиб бўлдим,- деди Мақсуд

-Ундай бўлса топшир-да, ташқарига чиқиб китоб ўқиб ўтир.

Мақсуд ёзма ишни топширди-да, ташқарига чиқди. Ташқарида болалар қорбўрон ўйнаётган экан. Уларнинг ёнига борди. Шунда физика ўқитувчиси Муҳаммаджон Бозоров бозорнинг дарвозаси ёнида битта хотинни машина босиб кетганлигини маълум қилди. Болалар югуришиб, бозор томонга чолишди. Чунки мактаб бозорнинг яқинида эди. Болалар боргунча машина босган хотинни бошқа машина касалхонага олиб кетибди. Аммо, йўл

назоратчилари авария бўлган жойни ўлчаб нималарнидир ёзиб туришган эди. Кўчада бодомларнинг сочилганини кўрган болалар, бу аёл ким экан, дея фикр юрита бошлашди. Биров ундай деди, биров бундай. Дарсдан кейин Мақсуд уйга келса уйда Тожи холаси йўқ.

-Холам қасрга кетдилар?- сўради Мақсуд Ханифа холадан.

-Бозорга кетдилар, озгина бодом олиб бориб сотаману, қайтаман,- дедилар.

-Бодом!- Мақсуднинг миясига бир пима урилгандай

Ќодан Ќога

бўлди. Бозор дарвозаси ёнида машина босган аёл яна мени холам бўлмасинлар? Ўша ерда тўкилган бодомлар турувди, дилидан ўтказди Мақсуд ва яна ўзига-ўзи "Эҳ, бундай кунни худо кўрсатмасин", ўзига тасалли берди.

-Биласизми хола, бозорда битта хотинни машина босиб кетибди. Танаффусга чиққандик, одамлар айтишди. Бориб кўрсак ерда бодомлар сочилиб ётган экан. Ўша хотинни касалхонага олиб кетишибди.

-В о й , ў л м а с а м Мақсуджон! Дарров бозорга, кейин касалхонага борчи, яна Тожи холанг бўлмасин. Бораману келаман деган эдилар. Ҳанузгача дараклари йўқ.

Мақсуд чой ҳам ичмай қўлига бир бурда нон олди-да, зингилаганча бозорга кетди. Бозор бу ердан унча узоқ эмасди.

ҒАҒЛАТДА ҚОЛГАН ҒАРЗАНД

Қосим амакининг бошига мусибат булутлари яна соя ташлади. Кутилмаганда содир бўлган фалокат Тожихонни оламдан олиб кетди. Шанба кунни бозор дарвозаси олдида бўлган машина авариясида бечора Тожи холани машина кўрмасдан орқасига тисариламан деб, босиб олган экан.

20-февралнинг қорли изғирини қулоқларни чимчилаб олар эди. Дарахтлар навдаси изғиринда чийиллайди. Бир табақали пастаккина эшик олдида қалдирғоч боласидек бир нечта киши шумшираб турибди. Ичкаридан хотинларнинг йиғиси эшитилиб турибди. Бироздан сўнг яна тўхтаб қоларди. Эшик қаршисидоғи жийда дарахтига суянган ҳолда ўй суриб турган Мақсудга

кимдир меҳмон келяпти деди.

Қўлида битта чамадон, кўк белбоғда нимадир тугиғлиқ нарса кўтарган қорачадан келган, япалоқ юз, паст бўйли 25 ёшлардаги йигит кўзга ташланди. Унинг ёнида ўздан баландроқ 20-22 ёшлардаги жувон унинг орқасида аста келар эди. Мақсудни ўзини ростлаб олди ва жийдага суяниб турган ҳассани қўлига олди. Тожи холанинг ўғлини исми Ортиқбой эканлигини билар эди.

Эшик ёнида турганларга Назарбой ака бу йигитни таништирар экан, у

Маҳмуд ИБРОҲИМОВ

МЕТРОС

интизор эди. Аммо унинг орзуси ушалмай ўлиб кетди.

-Онангдан ҳам ажралиб қолдик, болам,- дея жиянини бағрига босиб йиғлар эди, Ортиқбойнинг янғаси.

Шу пайт кўча эшик олдида, Назарбойнинг қурьон ўқиётгани эшитилди. Ҳамма жимиб қолди. Ортиқбой шу пайт бесарамжон бўлиб кичкинагина ҳовлини кўздан кечириб чиқди. Ҳамма юзига қўл тортиб фотиҳа ўқиди. Янги кесилган тол новдасига суяниб турган Умихон Ортиқбойнинг ёнига келиб аста ўтирди. У белини қора мато билан маҳкам бойлаб олган эди. Пешонасида қора дурра, эғнида танга-танга оқи бор қора читдан тикилган кўйлак кийиб олганди. Бундай либосни фақат марҳумининг энг яқин жигарбадларигина киядилар холос.

-Оҳ, воҳ, деб онанг ҳам кетди, болам,- деди Ортиқбойнинг холаси. Ортиқбой нимадир деб гулдиради. Аммо холаси эшитмади. Бироздан кейин, гўё онасининг ҳамма ишида ҳар вақт ҳозир-нозир бўлиб юрган ўғилдек:

-Эшитмай гафлатда қолдим-да, хола. Мен Наманганда эдим...- деди Ортиқбой ва рўмолчаси билан кўзини ишқалаб қўйди.

Ҳа, у чиндан ҳам гафлатда қолган эди. Негаки, у онасини бор йўғи бир маротаба, ўшандам онаси уни қидириб Фарғонага борганда кўрган холос. У онаси билан дурустроқ суҳбатлашган ҳам эмас. Ҳатто, онаси қилган илтимосини бажариб, унинг орқасидан бирор марта келиб унинг юзини ёруғ қилиб, кўриб ҳам кетган эмас. Ахир, Наманганга келиб уйланибди-ю, наҳотки бу ерга бир марта келмаган ўғил бугун онанинг еттиси кунни, маъракасига аллакимдандир эшитиб етиб келибди.

-Дада, оламнинг юзини эслаб қоласизми?

-Ҳа.

-Жуда яхши эканда! Мен соқол олишда қарайдиган ойнангизни синдириб қўйдим.

Tong izg'irin chopqillar,
Daraxt bargin tortqilar.
G'ozon bo'lgan ko'rpacha,
Yel har tomon tortqilar.

Zil teraklar dol turar,
Atroflardan lol turar.
Yong'oqdagi po'ng qarg'a,
Qor yog' deya qiyqirar.

Keng dala-qir mardona,
Ko'z ishq-la devona.
Hosil tashlab omborga,
Traktorlar parvona.

Anhor suvi ko'k ro'mol,
Osmon palak, to'q ro'mol.
Karvon bo'lar bulutlar
Hushtak chalar sho'x
shamol.

Ko'kda qushlar na'rasi,
Jarang olgan yallasi.
Sarg'ish rangda tovlanar,
Oltin kuzning darasi.

Boshim uzra bir bulut,
Yoydi oppoq sepini.
Aylandi u bir burgut,
Qildi asta epini

So'ngra yuzi qorayib,
Ko'z yoshini sepkilar.
Atroflarni changitib,

KUZ QO'SHIQLARI

Yer-zaminni tepkilar.

Yomg'ir o'zi yog'aloq,
Yuvar olam boshini,
Bulutchi bizga o'rtoq,
To'kib turar yoshini.

Ko'kda bulut yaraqlar,
Oq ot minib taraqlar.
Arqon solib yer tomon,
Qaynatadi buloqlar.

Tomlarda-chi tog'ora,
Chalayotir nog'ora,
Bor tabiat soch yuvib,
Yomg'ir bilan ovora.

Yuvar olam gardini,
Tinglar hayot dardini.
Buloq suvi ertakchi,
Olar yomg'ir zarbini.

Qirda chopar quyonlar,
O'tar qiziq zamonlar.
Kuz yomg'iri loy elab,
Qilar shovqin-suronlar.

Otash **HOLMIRZAYEV**,
Chortoq tumani,
Peshqo'rg'on qishlog'idagi
22-31- o'ria maktab
qoshida tashkil etilgan
"Iqtidor" to'garagi
rahbari.

Ikki yarim ming ilgari hindular "Pokta-pok" o'yinini o'ynashgan. Ya'ni ular kauchuk sharlarini baland joylarga mahkamlangan yog'och gardishlarga irg'itib tushirishgan. Sharni qo'l bilan ushlashga ruxsat berilmagan. U faqat tirsak,

tizza va bo'ksa bilan o'ynalgan. Hozir biz bilgan basketbol esa 1890 yili AQSHdagi kolledjlarining birida vujudga kelgan va o'sha yerda inglizcha "korzina" va "To'p" so'zlaridan "basketbol" so'zi kelib chiqqan.

Suyuq yonilg'ilar odatda chiroq o'rnida ishlatilgan. O'tgan asrning birinchi yarmida Angliyada hosil qilingan benzinning isi yoqimsiz, buning ustiga portlab krtishi mumkin bo'lganidan undan lampa yoqishda foydalanilmagan. U bilan faqat kiyimlarning dog'lari tozalangan. Avtomobil ixtiro qilinganidan so'nggina uning ahamiyati kuchaygan. Uni ishlatish ana shundan keyingina kengayib ketgan.

Odamlar g'orlarda, ungurlarda yashagan davrlaridan o'q raqs tushishga moyil bo'lishgan. Balet- XVI asrda paydo bo'lgan. O'shanda Italiyada o'tadigan karnaval - xalq sayillarida quvnoq raqs tomoshalari ko'rsatilgan. Balet o'sha tomoshalarda ko'rsatilgan. Dastlab havaskorlar, so'ng masharaboz aktyorlar va nihoyat o'z ishlarining ustalari bo'lmish haqiqiy aktyorlar balet artistlariga aylanishgan. Asta-sekin hatti-harakatlar va imo-ishoralarni ifodalovchi so'zlar vujudga kelgan va ular hanuzgacha saqlanib qolgan.

БОШҚОТИРМА

Бўйига: 1. Янги туғилган чақалоқ, гўдак. 2. Оғиздан чиқадиган товуш. 3. Оғирлик ўлчов бирлиги. 4. Турган жойида юради.

Энига: 1. Муңглашиш спорти. 5. Учиш аппаратларининг мажмуи, ҳаво флоти. 6. Қирларни алвонга бурковчи гул. 7. Рангсиз ва ҳилсиз кимёвий элемент.

Тузувчи Шерзод ЗОИРОВ.

1	2	3	4
5			
6			
7			

Энг яхши ҳамроҳ

ТОҲГ ЮЛДУЗИ
Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Муассислар:
ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ
ДАВЛАТ МАТБУОТ
ҚЎМИТАСИ
ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ
ВАЗИРЛИГИ,
"СОҒЛОМ АВЛОД
УЧУН" ХАЛҚАРО
ХАЙРИЯ
ЖАМҒАРМАСИ

БОШ МУҲАРРИР:
УМИДА АБДУАЗИМОВА

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Йўлдош САИДЖОНОВ,
Омон МАТЖОН,
Гулнора ЙЎЛДОШЕВА,
Хотам АБДУРАИМОВ,
Дадахон ЁҚУБОВ,
Мукаррама МУРОДОВА,
Мирзапўлат
ТОШПЎЛАТОВ,
Музаффар ПИРМАТОВ,
Баҳодир ҲАЙДАРОВ,
Эргашвой САРИҚОВ,
Феруза ОДИЛОВА.

Ижарадаги Тошкент
матбаа комбинатида
офсет усулида 43.351
нускада босилди Ҳажми
2 босма табоқ,
Буюртма К 74 23.
Қоғоз бичими А-3
Газетани PENTIUMII_{mmx}
компьютерида
А.АБДУҒАФФОРОВ
саҳифалади.

Рўйхатдан ўтиш
тартиби №000137.
Манзилгоҳимиз:
700129, Тошкент
шаҳар, Навоий
кўчаси 30-уй.
№ 64563
Тел: 144-62-34.